

Etelä-Suomen Aluehallintovirasto

Viite: Lausuntopyyntö ESAVI/22280/2025

Asia: Uuden Vääksyn sillan ja työaikaisen sillan rakentaminen sekä nykyisen sillan purkaminen, Asikkala

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hakee Etelä-Suomen aluehallintovirastolta vesilain (587/2011) mukaista lupaa Vääksyn kanavan ylittävän Vääksyn sillan ja työaikaisen sillan rakentamiselle ja nykyisen Vääksyn tie- ja kevyenliikenteen sillan purkamiselle. Siltapaikka sijaitsee Lahti-Jämsä-tiellä (Jyväskylätie, valtatie 24) Asikkalan keskustan tuntumassa kohdassa, jossa väylä ylittää Vääksyn kanavan. Uusi silta on tarkoitus rakentaa nykyisen Vääksyn sillan paikalle. Sillan uusimisen tavoitteena on lisätä sillan kantavuutta sekä parantaa liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta.

Lahden museot/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo antaa asiasta pyydettyä lausuntonaan seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Ainoa rakennettavan sillan läheisyydessä sijaitseva muinaismuistolain (295/1963) suojaama kiinteä muinaisjäänös, historiallisen ajan ajosillan rauniot (muinaisjäänösrekisterin kohde *Kalmarinpuisto* 1000003010), on huomioitu hankkeen suunnitelmissa riittävästi: muinaisjäänökseen ei kajota eikä sen välittömässä läheisyydessä suoriteta kaivuutöitä (*Vääksyn sillan yleissuunnittelu. Vesilain 587/2011 mukainen vesilupahakemus, luku 10.2. Vaikutukset ympäristö- ja kulttuuriarvoihin sekä suojelualueisiin, s. 31/38*). Hankkeelle ei siten ole olemassa esteitä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Päijät-Hämeen maakuntakaavassa (2014) Vääksyn kanava ympäristöineen on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta valtakunnallisesti merkittäväksi alueeksi (RKY 2009) merkinnällä kmv3. Maakuntakaavan määräyksen mukaan *alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät*. Alue on rakennetun kulttuuriympäristön osalta myös maakunnallisesti arvokas (MARY 2024). Maakunnallisesti arvokkaan alueen osalta maakuntakaavan määräyksen mukaan *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kehittämisessä ja hyödyntämisessä on vaalittava alueen keskeisiä erityispiirteitä ja omaleimaisuutta sekä huomioitava kokonaisuuden kannalta merkittävien maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilyminen*. Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060 on tällä hetkellä valmisteluvaiheessa. Vääksyn kaarisilta on arvotettu MARY-inventoinnissa yhdeksi rakennetun kulttuuriympäristöalueen avainkohteista.

Vääksyn osayleiskaavassa (2010) hankealue sijoittuu kyläkuvallisesti arvokkaille alueille merkinnöillä sk-1/1 ja sk-2/1 Hankealueella on voimassa rakennuskaava vuodelta 1992, jossa kanava-alueella on merkintä LK/s : *Kanava-alue, jolla ympäristö historiallisine kivirakenteineen säilytetään.*

Tie- ja vesirakennushallituksen siltaosastolla suunniteltu Vääksyn silta on valmistunut 1959. Kaarisilta on osa Vääksyn kanava-alueen kerroksellista rakennettua ympäristöä ja maisemaa, ja vilkkaasti liikennöidyllä sisävesikanavalla kaarisillan muodostama maisemaelementti on ajan myötä muodostunut lähes ikoniseksi maamerkiksi sekä kuntalaisille että kanavalla kulkijoille.

Hanketta on esitelty sidosryhmille 3.2.2025. Museo on tällöin tuonut esille suunnittelualueen sijoittumisen arvoalueelle ja todennut, että alueen kulttuurihistoriallisen statuksen myötä siltaratkaisua tulee punnita myös kulttuuriympäristöarvojen säilymisen näkökulmasta. Museo on edellyttänyt, että siltasuunnitelmista laaditaan myös sillan alkuperäisen muodon säilyttävä ratkaisu. Lisäksi museo on ilmoittanut lausunnonantotarpeen vesiluvan haun yhteydessä. Vesiluvan asiakirjoihin sisällytetty havainnekuva uudesta sillasta osoittaa, ettei museon edellyttämää, sillan alkuperäistä muotoa säilyttävää ratkaisua ole suunnitteluvaiheessa huomioitu.

Hankeasiakirjoissa on tunnistettu suunnittelualueen sijoittuminen kulttuuriympäristön arvoalueelle. Hakemuksen mukaan vanha teräsbetoninen holvisilta on huonokuntoinen eikä sen korjaaminen ole kannattavaa. Sillan kuntoraporttia ei ole lausuntopyyntöä aineistossa, eikä museo näin ollen voi ottaa kantaa rakennelman kuntoon. Vastaavantyyppisiä siltahankkeita RKY-alueilla sijoittuu Nokian Emäkoskelle ja Tampereen keskustaan. Ensimmäisessä kohteessa alkuperäinen, betonirakenteinen silta korvattiin uudella, vastaavanlaisella betonirakenteisella sillalla, Tampereen keskustassa sijaitseva Hämeensilta kunnostettiin kantavien rakenteiden osalta, ja sillan verhous toteutettiin alkuperäistä hahmoa vastaavaksi.

Lupahakemuksessa todetaan, ettei sillalla tai sen purkamisella ole merkittäviä vaikutuksia ympäristöarvoihin. Perusteena tälle on se, ettei siltaa ole sisällytetty yksittäisenä kohteena Vääksyn kulttuuriympäristöohjelmaan eikä sitä ole suojeltu lailla. Perusteluina esitetään myös se, että maakuntakaavan sanallisissa merkinnöissä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristökohteeksi on merkitty nimenomaan Vääksyn kanava-alue ja sen lähiympäristö. Edelleen hakemuksen mukaan uuden sillan suunnittelussa on otettu maisemalliset näkökohdat huomioon ja silta on pyritty sovittamaan maisemaan ja kulttuuriympäristöön parhaalla mahdollisella tavalla. Uuden sillan rakentamisella ei arvioida olevan haitallisia vaikutuksia Vääksyn kanavan alueen kulttuuriympäristöön. Museo huomauttaa, että rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvien muutosten ja niistä mahdollisesti aiheutuvien arvojen heikkenemisen arviointi kuuluu

lakisääteisesti museoviranomaiselle. Hakemuksessa esitetty vaikutusten arviointi on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan alueen kulttuuriympäristöarvojen osalta riittämätöntä.

Hankealue kuuluu faktisesti RKY-alueen rajauksen sisälle ja näin ollen kaarisilta on eittämättä osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Valtakunnalliset inventoinnit muodostavat tietopohjan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisten kulttuuriympäristön arvojen huomioimiselle. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston 14.12.2017 tekemä ja 1.4.2018 voimaan tullut päätös edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Edellä mainittu turvaamisvelvoite edellyttää, että viranomaisten laatimien valtakunnallisten inventointien tulokset otetaan huomioon alueiden käytön suunnittelussa. RKY 2009 -inventointi on ollut yhtenä pohjainventointina uudistettavaa maakuntakaavaa varten laaditussa kulttuuriympäristöinventoinnissa, jossa kaarisilta on huomioitu yhtenä alueen avainkohteena.

Vesilain luvussa 3 (Luvanvaraiset vesitaloushankkeet) 5 § mukaan *Lupa-asiaa ratkaistaessa on otettava huomioon asemakaava. Lisäksi on otettava huomioon, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään maakuntakaavan ja yleiskaavan oikeusvaikutuksista. Lupa-asiaa ratkaistaessa on katsottava, ettei lupa merkittävästi vaikeuta kaavan laatimista.* Maakuntakaavan ollessa valmisteluvaiheessa, maakunnallisen arvoalueen avainkohteen purkaminen saattaa vaikeuttaa kaavan laatimista.

Asikkalan kunnan antaman lausunnon mukaan hanke ei tarvitse erillistä rakennuslupaa, koska kanavan ylitys on voimassa olevan rakennuskaavan mukainen. Käytännössä tämä tarkoittanee sitä, että Vesilain mukaisen luvan yhteydessä annettavan lausunnon kautta avautuu ainoa mahdollisuus vaikuttaa sillan ulkonäköön.

Vääksyn kanava-alueen arvot on tunnistettu kaikilla kaavatasoilla. Viitaten edellä mainittuihin seikkoihin, museon näkemyksen mukaan hakemuksessa esitetty suunnitelma sillan purkamisesta on kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta puutteellinen. Saatavilla olevan tiedon valossa valtakunnallisesti arvokkaan alueen ominaispiirteiden säilymisen osalta on suuria epävarmuuksia ja alueen kulttuuriympäristöarvojen säilyminen on uhattuna.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö

Liisa Koskelainen

✉ PL 113, 15111 Lahti | PO Box 113, 15111 Lahti, Finland
@ etunimi.sukunimi@lahti.fi

lahdenmuseot.fi

arkeologi

Esko Tikkala

rakennustutkija

Satu Taivaskallio

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus